

kommentárt, amely az akkori idők érvelés-technikájával cáfolja a lehetséges ellenvetéseket, s így kora keleti írásmagyarázó módszereiről is pontos képet kaphatunk. Tulajdonképpen sajátos dialektika jellemzi eljárását: kérdéseket vet föl, felsorolja a lehetséges válaszokat, kiválasztja közülük az általa helyesnek véltet, és megcáfolja az ellenvéleményeket, folytatva azt a hagyományt, amelynek jellemzője a szigorú következetesség és a logikus gondolkodásmód.

A könyv szerzőjének életéről nincs sok ismeretünk. Sokat írt, Paradicsom-kommentárja a 16. század közepén latinul jelent meg, az eredeti szír szöveget elveszítettnek vélték. A 20. században bukkant elő a Harvard Egyetem kéziratárában, majd különböző keleti kolostorokban is felfedezték másolatait, mára tucatnyi kézírata ismert, első kiadásuk éppen magyar nyelven jelent meg. Kövér András, Lukács Ilona és Pesthy Monika a Harvard Egyetem kézírata alapján fordította, s kezdeményező, eredményes vállalkozásuk, áldozatos munkájuk minden tiszteletünket megérdemli. Kiváló tájékoztatást nyújt Pesthy Monikának a mű keletkezéséről, irodalmi és nyelvi környezetét és írója működését megvilágító előszava.

Ennek a gondolkodásmódnak természetes eleme az elődök hasonló témával foglalkozó műveinek és megfigyeléseinek igen alapos, mondhatnánk kimerítő ismerete. Arról nem is szólva, hogy a szerző — elődeihez hasonlóan — az emberi eszmélkedés vezérelvének a Szentírást tekintette, újra meg újra idézte, ragaszkodott értelméhez, de magyarázatai és értelmezései megmaradnak az emberi gondolkodásmód keretei között. Jellemző erre az a fejtegetése, amely a Teremtés könyvében említett életfa mibenlétét világítja meg. Vannak — írja, akik azért nevezik így, mert a fa gyümölcse örök életet ad annak, aki eszik belőle. Ez azonban badarság, sokkal inkább azért az élet fája, mert Isten így ösztönözte Ádámot, hogy tartsa meg parancsait. És most egy nagyon jellemző és elgondolkodtató okoskodás következik: „Ugyanis minden törvénynek... kettősnek kell lennie, fenyegetésnek és jutalomnak. Fenyegetés, ha nem tartod meg, jutalom, ha megtartod. Ugyanis, amint büntetést kapnak azok, akik áthágják a törvényt, ugyanúgy kell, hogy jutalmat kapjanak azok, akik érvényben tartják.” Amint látjuk, Mózes bar Képha törvényekről kialakított képzete jóval humánusabb, mint a világi törvényhozóké...

Elgondolkodtató, mélyre hatoló olvasmány. Erdemes volt megjelentetni az Írók, költők, gondolkodók sorozatban. (*Magyar Könyvklub*, Budapest, 2001)

RÓNAY LÁSZLÓ

KOROK, VILÁGKÉPEK, EGYHÁZAK

A Szent Ignác Szakkollégium 1991-ben alakult azzal a céllal, hogy elősegítse a fiatal keresztény értelmiség szakmai képzését. Fennállásának tizedik évfordulóján tanulmánykötet-sorozatot indított *Studia Ignatiana* címmel, melynek első kötete nyolc bölcsészhallgató tanulmányát tartalmazza.

Major Balázs a 12–13. századi közel-keleti kereszties hadiépítészet kérdéseit tárgyalja, Boros Zoltán a hazai nagybirtok struktúrájának megváltozását a mohácsi csatát követő időszakban. A korabeli jezsuita kollégiumok és a pápai kúria világába is betekintést nyerünk Tima Renáta *Báthori András fiatal évei — egy bíborosi kinevezés a 16. században* című írásában, míg Terdik Szilveszter azt vizsgálja, miként válhatott I. Lipót korában a pócsi Mária-ikon birodalmi kultuszképpé, és miképpen alakult a kegykép itáliai kultusza. Csámer Csaba *Dosztojevszkij legendás regényfiguráját, Zozsima sztarec alakját* elemzi, egyben felvázolja az orosz sztarecség teológiai-történeti hátterét is. Szociológiai témát tárgyal Keller Márkus: a budapesti piarista és református gimnáziumok tanárai karát elemzi a két világháború közötti időszakban. A válogatást Posta István Mészöly első regényeiről és Baráth Katalin Danilo Kis történelem-szemléletéről írt tanulmánya zárja.

A kötet különböző témájú írásokat tartalmaz, mégis egységes egész: a dolgozatok közös vonása a keresztény világkép különböző korokban és kultúrákban történő megnyilatkozására összpontosító szemléletmód. Mindehhez hiteles kutatói magatartás társul, a választott téma iránti alázat és elkötelezettség — ami szerencsére távolról sem valamiféle harcos világnézet megnyilvánulását jelenti. S ez azért fontos, mert a magyar kulturális életben, miként azt Jelenits István is hangsúlyozza a kötethez írt előszavában, nagy szükség van olyan fiatalokra, akik evangéliumi szellemiségben, az igazság szolgájaként tudnak és akarnak dolgozni a maguk szakterületén. (*Jézus Társasága Alapítvány — Szent Ignác Szakkollégium*, Budapest, 2001)

B. J.